

**ỨNG DỤNG PHƯƠNG PHÁP TÌNH HUỐNG (CASE STUDY) ĐỂ
RÈN LUYỆN CÁC KỸ NĂNG TRONG HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT, ĐẠI HỌC HUẾ**

TRƯỜNG MỸ LINH

LÊ THỊ BÍCH PHƯỢNG

*HỒ VĂN AN**

Ngày nhận bài: 06/09/2021

Ngày phản biện: 13/09/2021

Ngày đăng bài: 30/12/2021

Tóm tắt:

Trong xã hội Việt Nam hiện nay, giáo dục đóng vai trò hết sức quan trọng trong việc cung cấp nguồn lao động chất lượng cao cho xã hội để kịp thời đáp ứng nhu cầu của đất nước. Vậy nên, việc bắt kịp với xu thế mới của xã hội và đáp ứng nhu cầu thị trường đang là vấn đề cấp bách trong mục tiêu đổi mới giáo dục đại học toàn diện ở Việt Nam. Trong học tập cũng như trong cuộc sống, ngoài trau dồi nguồn kiến thức thì phải luôn cố gắng trau dồi thêm các kỹ năng để làm nền tảng, là cơ sở vững chắc tiến bước xa hơn trên con đường học vấn. Trường Đại học Luật, Đại học Huế từ lâu đã rất coi trọng chất lượng nguồn nhân lực là nền tảng cốt lõi tư duy đào tạo của Nhà trường. Với mục tiêu này, Nhà trường đã tiến hành sử dụng phương pháp tình huống trong dạy và học đáp ứng nhu cầu thực tiễn. Phương pháp này bộc lộ những ưu điểm về các kỹ năng để sinh viên rèn luyện và ứng dụng vào học tập. Tuy nhiên, việc rèn luyện các kỹ năng qua

Abstract:

Nowadays, in the social life of Vietnam, education plays a crucial role in providing high-quality labor force for society to promptly meet the demands of country. Thus, catching up with new trends of society and satisfying market demands is an urgent issue in the goal of comprehensive education reform in Vietnam. Additionally, in both the field of study as well as in life, to cultivate knowledge, we must always try to improve other soft skills to serve as a foundation and basis to go further on the academic journey. Learning based solely on theory is insufficient, we have to know how to apply and practice in reality. That's why we have a saying "Learning must be accompanied by actual practice". However, the lack of connection between theoretical knowledge and practice has been a disadvantage of higher education in Vietnam in general and law in particular. University of Law, Hue University has long given great importance to

* Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: linhlinhksv@gmail.com

phương pháp tình huống vào học tập của sinh viên luật vẫn còn gặp nhiều khó khăn. Vì thế, thông qua bài viết, nhóm tác giả nghiên cứu thực tiễn ứng dụng phương pháp tình huống để rèn luyện các kỹ năng trong học tập của sinh viên luật, từ đó đưa ra các đề xuất, giải pháp, giúp phát huy tối đa tính hiệu quả của phương pháp này.

Từ khóa:

Kỹ năng, phương pháp tình huống, sinh viên, Trường Đại học Luật, Đại học Huế.

the quality of human resources as the core value of the school's training thinking. Through this goal, the university has applied the case study in teaching and learning to meet practical demands. Based on this article, the authors research the practical application of case study skills in the study of law students, thereby making suggestions and solutions to help maximize the effectiveness of this method.

Key words:

Skills, case study, students, University of Law, Hue University.

1. Đặt vấn đề

Trong thời đại ngày nay, với lượng thông tin và kiến thức khổng lồ của nhân loại, tăng lên nhanh chóng theo từng năm. Điều đó đặt ra yêu cầu con người phải có khả năng tiếp cận, thích ứng để không bị lạc hậu và lùi về phía sau. Thế nên, nếu trước đây ưu tiên hàng đầu của nền giáo dục là trang bị kiến thức cho người học, giúp cho họ ghi nhớ các kiến thức trong khả năng của mình thì ngày nay các phương tiện hiện đại như internet, máy tính, google, youtube sẵn sàng ghi nhớ và cung cấp nhanh chóng những thông tin mà con người muốn tìm kiếm. Do đó, hiện nay việc ưu tiên hàng đầu của người học không phải là nhanh chóng ghi nhớ khối lượng kiến thức khổng lồ mà là nhanh chóng tiếp cận, vận dụng kiến thức đã có để ứng dụng, phát triển và sáng tạo trong cuộc sống.

Trước tình hình đó, đòi hỏi nền giáo dục nói chung và giáo dục đại học nói riêng phải nắm bắt, đổi mới. Theo những phương pháp trước đây, giáo dục đại học có thể trang bị cho sinh viên một lượng tri thức để họ có thể học tập và ứng dụng trong cuộc sống, thì ngày nay, giáo dục đại học không thể lạc hậu và tiếp tục ứng dụng những phương pháp, mô hình cũ được. Vậy nên, phương pháp học tập đại học hiện nay cần chú trọng nhiều hơn nữa kiến thức nền tảng và các kỹ năng cho sinh viên tự nghiên cứu, cọ xát với thực tiễn, trang bị kiến thức cũng như kỹ năng sẵn sàng cho chặng đường học tập ở hiện tại và trong tương lai. Phương pháp tình huống đã đáp ứng được yêu cầu đó.

Trong những năm gần đây, ở Việt Nam đang diễn ra cuộc cải cách tương đối toàn diện trong đào tạo đại học. Một trong những vấn đề trọng tâm của cải cách là nhu cầu đưa vào sử dụng những phương pháp học tập tiến bộ và phù hợp để nâng cao chất lượng đào tạo bậc đại học. Và phương pháp tình huống hiện nay đang được ứng dụng phổ biến rộng rãi tại các

trường đại học ở Việt Nam. Đào tạo Luật cũng không nằm ngoài cuộc cải cách này. Trường Đại học Luật, Đại học Huế luôn xem chất lượng đào tạo giáo dục là mục tiêu hàng đầu, thế nên với môi trường đào tạo luật phải luôn bắt kịp xu hướng phát triển. Nhà trường đã nhanh chóng ứng dụng phương pháp tình huống vào trong hoạt động dạy và học. Phương pháp tình huống được ứng dụng trong hoạt động dạy và học luật đã mang lại hiệu quả tích cực, như “một làn gió mới” trong chương trình đào tạo của nhà trường hiện nay. Tuy nhiên, nhìn chung sinh viên đã được tiếp cận sớm với phương pháp này nhưng khả năng rèn luyện các kỹ năng vào trong học tập vẫn chưa đạt hiệu quả, cũng như chưa đạt được các mục tiêu đề ra. Từ đó, đặt ra yêu cầu cần phải có những đề xuất, giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng của phương pháp tình huống vào quá trình học tập của sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế để đáp ứng xu thế hội nhập, chất lượng đào tạo cũng như chuẩn đầu ra của Nhà trường.

2. Phương pháp tình huống và rèn luyện các kỹ năng trong học tập của sinh viên Luật

Phương pháp tình huống do Giáo sư người Mỹ Christopher Columbus Langdell phát minh và đưa ra sử dụng đầu tiên tại Khoa Luật Đại học Havard ngay sau khi ông được bổ nhiệm làm Trưởng Khoa năm 1870. Khi tiếp nhận chức vụ Trưởng Khoa Luật Đại học Havard, Giáo sư Langdell đã tiến hành hàng loạt cải tổ mang tính cách mạng ở đây và một trong số đó chính là phương pháp tình huống. Kể từ đó cho đến nay, phương pháp này đã được áp dụng một cách rộng rãi trong tất cả các cơ sở đào tạo luật ở Mỹ và phần lớn các nước theo hệ thống thông luật¹.

Phương pháp dạy và học bằng tình huống lần đầu tiên được phát triển tại Đại học MacMaster ở Hamilton, Canada từ đầu thế kỷ 20. Việc sử dụng các tình huống như một phương pháp giảng dạy mới trong khoa học xã hội đã được phát triển bởi nhà xã hội học Barney Glaser và Anselm Strauss vào năm 1967². Kể từ khi được phát minh ra vào cuối thế kỷ 19 cho đến nay, phương pháp tình huống đã có vị trí thống trị trong đào tạo luật học ở các nước thuộc hệ thống thông luật; và ở mức độ nào đó phương pháp này cũng đã được du nhập sang các nước có hệ thống luật thành văn.

Tại Việt Nam, theo Nguyễn Hữu Lam (2003), “*phương pháp tình huống là một kỹ thuật giảng dạy trong đó các thành tố chủ yếu của nghiên cứu tình huống được trình bày với những người học với các mục đích minh họa hoặc các kinh nghiệm giải quyết vấn đề*”³.

Như vậy, các nhà nghiên cứu trong và ngoài nước đều cho rằng phương pháp tình huống là một trong những phương pháp dạy học tích cực góp phần thực hiện mục tiêu giáo

¹ Tô Văn Hòa (2010), *Tình huống pháp luật và phương pháp sử dụng tình huống trong giảng dạy luật học*, Đề tài khoa học cấp trường (Trường Đại học Luật Hà Nội) về “Xây dựng và sử dụng tình huống pháp luật trong giảng dạy luật học”, Chủ nhiệm: TS. Nguyễn Văn Tuyển.

² http://en.wikipedia.org/wiki/Case_study#Case_selection, ngày truy cập 26/11/2021.

³ Nguyễn Hữu Lam (2003), *Giảng dạy theo phương pháp tình huống*, Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright tại FETP.

dục toàn diện, được xem như bước đột phá căn bản trong xu hướng hội nhập đổi mới phương pháp dạy học hiện nay.

Khái niệm phương pháp tình huống đề cập đến sự tương tác giữa hoạt động dạy và học. Việc áp dụng phương pháp tình huống giúp sinh viên hiểu biết sâu sắc về thế giới thật của cuộc sống và có được kỹ năng phân tích, tổng hợp, ra quyết định trên cơ sở các tình huống có thật đòi hỏi sự phản ứng, tương tác và bình luận của sinh viên⁴. Phương pháp tình huống trong học luật được hiểu là việc giảng viên thu thập, xây dựng một số tình huống điển hình về các chủ đề pháp luật để đưa ra cho sinh viên giải quyết và cuối cùng kết luận về chủ đề đó trong tiết học. Phương pháp tình huống sử dụng trong học luật có một số đặc điểm sau:

Thứ nhất, khi học tập phương pháp này, sinh viên sẽ được tiếp cận với các vụ việc thực tế và các bản án từ các cơ quan pháp lý chuyên ngành. Những bản án này được giảng viên lấy từ các vụ việc thực tiễn có những tình tiết phong phú và lập luận chi tiết của cơ quan chuyên môn để có thể làm tài liệu phục vụ công tác dạy và học đạt hiệu quả.

Thứ hai, khi ứng dụng phương pháp tình huống vào học tập, các vụ việc sẽ minh họa cho việc áp dụng pháp luật, đồng thời giúp sinh viên học luật nội dung. Chính vì vậy, các vụ việc đã giao cho sinh viên để chuẩn bị cho một buổi học sẽ phải được giải quyết tại lớp và theo trình tự thời gian để sinh viên nắm bắt được lịch sử phát triển của pháp luật nội dung, điều chỉnh kiến thức phù hợp với chủ đề của bài học.

Thứ ba, thông qua phương pháp tình huống sinh viên sẽ được thu nhận kiến thức về pháp luật nội dung và rèn luyện các kỹ năng giải quyết tình huống, thay thế cho phương pháp thuyết giảng và giáo trình. Từ đó, rút ra bài học kinh nghiệm và vận dụng vào thực tiễn.

Thứ tư, đặc trưng của việc sử dụng phương pháp tình huống là mức độ phổ biến của sách hướng dẫn tình huống, nó là công cụ chủ yếu hỗ trợ hoạt động dạy học theo tình huống. Thực chất các sách tình huống là tập hợp các vụ việc thực tiễn và được sắp xếp theo từng chủ đề nhất định.

Yêu cầu đặt ra đối với sinh viên luật khi ứng dụng các kỹ năng của phương pháp tình huống vào trong học tập:

Một là, sinh viên luật trong quá trình đào tạo phải tiếp cận được những kiến thức khoa học cơ bản và hiện đại về nhà nước và pháp luật, thường xuyên cập nhật các văn bản pháp luật, có khả năng thông hiểu, vận dụng các kiến thức pháp luật chung và pháp luật chuyên ngành để giải quyết các tình huống thực tế. Thông qua đó, có góc nhìn toàn diện và bước đầu định hướng, thích nghi với môi trường làm việc trong tương lai.

Hai là, để ứng dụng phương pháp tình huống vào học tập, sinh viên luật phải nắm được kiến thức, trang bị các kỹ năng cứng như kỹ năng tự nghiên cứu và lập luận, kỹ năng tra cứu

⁴ Vũ Thị Thúy (2010), *Ứng dụng phương pháp giảng dạy tình huống trong đào tạo ngành luật*, Tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam, tr.62.

pháp luật, lựa chọn quy phạm pháp luật phù hợp để giải quyết tình huống; kỹ năng tư duy hệ thống, phương pháp phân tích, đánh giá các vấn đề pháp lý. Dựa vào quá trình giải quyết tình huống, sinh viên được rèn luyện khả năng cảm nhận công lý, linh động vận dụng kiến thức và các kỹ năng nghề nghiệp. Bên cạnh đó, các kỹ năng hỗ trợ bắt buộc phải được hình thành và sử dụng linh hoạt như kỹ năng tin học văn phòng; kỹ năng thuyết trình; kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng quản lý thời gian hiệu quả; kỹ năng sử dụng ngoại ngữ,...

Ba là, ngoài yêu cầu về kiến thức, năng lực chuyên môn và kỹ năng, sinh viên Luật phải có phẩm chất đạo đức, tinh thần cầu thị trong học tập và lao động, thái độ thân thiện, chủ động, tự tin trong công việc, dám chịu trách nhiệm, mạnh dạn bày tỏ quan điểm và biết lắng nghe, đặc biệt phải có hành vi và lời nói chuẩn mực trong mọi hoàn cảnh. Đối với đặc thù ngành Luật, sinh viên chuyên ngành Luật học cần rèn luyện các kỹ năng cơ bản phục vụ cho công việc trong tương lai, có bản lĩnh nghề nghiệp, có phẩm chất đạo đức của một sinh viên Luật, tuân thủ và chấp hành các quy định của pháp luật. Đối với sinh viên ngành Luật Kinh tế, ngoài những yêu cầu chung về kiến thức, chuyên môn; kỹ năng và thái độ giống như sinh viên ngành Luật học, các sinh viên chuyên ngành này còn cần phải có những hiểu biết chính xác, nắm vững về mặt lý luận và thực tiễn liên quan đến hoạt động kinh doanh, vận dụng được các kiến thức pháp lý vào giải quyết các vấn đề thực tế liên quan đến hoạt động kinh doanh thương mại.

Mục tiêu của việc rèn luyện các kỹ năng thông qua phương pháp tình huống nhằm để sinh viên nghiên cứu tài liệu và giải quyết vấn đề trong các vụ việc, kích thích hứng thú trong học tập, tạo điều kiện gắn kết kiến thức lý thuyết với kỹ năng vào thực tiễn góp phần nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường. Đồng thời, chủ động nghiên cứu và phát huy hết những lợi ích của làm việc nhóm, định hướng học tập cho sinh viên cụ thể hơn. Sinh viên có điều kiện vận dụng kiến thức và hoàn thiện các kỹ năng đã học để giải quyết tình huống, vụ việc cụ thể xảy ra trên thực tế. Ứng dụng phương pháp tình huống còn đặt ra mục tiêu giúp sinh viên làm quen và ứng dụng các kỹ năng vào giải quyết tình huống cụ thể trong các môn học khác nhau. Hơn thế nữa, hoạt động này nhằm hướng tới trang bị cho sinh viên những kỹ năng cần thiết phục vụ cho công tác học tập, làm việc sau khi ra trường.

3. Thực tiễn ứng dụng phương pháp tình huống để rèn luyện các kỹ năng trong học tập của sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Với phương châm nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, Trường Đại học Luật, Đại học Huế đang thúc đẩy ứng dụng phương pháp tình huống vào trong các học phần và mang lại những kết quả tích cực. Quá trình ứng dụng phương pháp tình huống vào thực tiễn cho thấy sự thành công trong việc tạo môi trường phát triển, rèn luyện các kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên. Trong thời gian vừa qua, việc ứng dụng phương pháp này thì các kỹ năng trong học tập của sinh viên đã đạt được những kết quả đáng khích lệ tạo ra điều kiện thuận lợi có thể kể đến như sau:

Thứ nhất, ứng dụng phương pháp tình huống trong học tập sẽ giúp sinh viên luật dễ hiểu và dễ nhớ những vấn đề lý thuyết, thuật ngữ chuyên ngành phức tạp, hàn lâm. Thông qua các tình huống được phân tích, thảo luận, sinh viên luật có thể tự rút ra những kiến thức lý luận bổ ích và ghi nhớ một cách dễ dàng trong thời gian dài. Nếu học lý thuyết, sinh viên có thể rơi vào tình trạng “học vẹt”, học thuộc lý thuyết mà không hiểu vấn đề thì sẽ rất mau quên, vậy nên phương pháp tình huống sẽ giúp sinh viên có cái nhìn tổng quan từ lý thuyết đến thực tiễn, hiểu được vấn đề một cách sâu sắc gắn liền với quá trình giải quyết tình huống đó.

Thứ hai, ứng dụng phương pháp tình huống vào học tập giúp sinh viên luật nâng cao khả năng tư duy độc lập, sáng tạo, chủ động. Việc học tập quá nhiều lý thuyết dẫn đến sinh viên trở nên bị động, phụ thuộc nhiều vào giảng viên, các phương pháp học tập truyền thống thì quá trình dạy và học diễn ra gần như một chiều giữa giảng viên và sinh viên. Nhưng với phương pháp tình huống sinh viên được tham gia tranh luận, thảo luận với các thành viên trong lớp và giảng viên, điều này đã tạo ra một môi trường học tích cực khi có sự tương tác giữa sinh viên với sinh viên, giữa sinh viên với giảng viên. Trong đó, sinh viên được “sống” trong những tình huống, tái hiện tình huống trong suy nghĩ điều này khiến sinh viên phải vận dụng kiến thức đã có cùng với những nguồn tài liệu tham khảo để đưa ra quyết định giải quyết tình huống. Đồng thời, sinh viên sẽ không bị chi phối và phụ thuộc vào ý kiến và quyết định của giảng viên mỗi khi giải quyết một tình huống, mà có thể tự mình đưa ra phương án giải quyết một cách sáng tạo. Không chỉ vậy, việc ứng dụng phương pháp tình huống vào trong học tập còn giúp các sinh viên chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm cho nhau; học được những ý kiến, quan điểm từ các bạn sinh viên khác làm phong phú thêm vốn tri thức của bản thân, hỗ trợ cho con đường học vấn và cuộc sống tương lai. Việc nâng cao khả năng tư duy độc lập, sáng tạo thực sự rất quan trọng đối với những sinh viên luật, bởi nó giúp các bạn sinh viên định hình được tình huống, có cái nhìn khách quan với mọi vấn đề để tìm ra giải pháp sáng tạo trong mỗi tình huống, điều này đã thúc đẩy sự phát triển tư duy, tạo ra thói quen tốt giúp các sinh viên luật sau này ra trường có thể đáp ứng được một phần tiêu chí của nhà tuyển dụng hoặc hỗ trợ cho công việc trong tương lai.

Thứ ba, ứng dụng phương pháp tình huống giúp sinh viên có cơ hội để liên kết, vận dụng các kiến thức đã học được lại với nhau. Để giải quyết một tình huống, sinh viên có thể phải vận dụng cùng một lúc nhiều kiến thức lý thuyết khác nhau trong cùng một môn học hoặc của nhiều môn học khác nhau. Ví dụ, để giải quyết một tình huống thực tế về tranh chấp thừa kế tài sản, sinh viên phải vận dụng các kiến thức về các hàng thừa kế, di chúc, người thừa kế theo pháp luật, tài sản thừa kế, Bộ luật Dân sự, Luật Đất đai, Luật Hôn nhân và gia đình...

Thứ tư, ứng dụng phương pháp tình huống giúp sinh viên luật có thể phát hiện ra những vấn đề mà cuộc sống thực tiễn đặt ra nhưng chưa có căn cứ pháp lý hoặc cơ sở lý luận để áp dụng giải quyết, ví dụ như việc hưởng lương hưu khi chuyển đổi giới tính, bồi thường thiệt hại do trí tuệ nhân tạo gây ra. Cuộc sống vốn đa dạng và phức tạp nên không loại trừ khả năng

phát sinh những vấn đề, sự kiện mà các nhà làm luật hoặc các nhà nghiên cứu chưa dự liệu trước được. Trong những tình huống này, khả năng tư duy độc lập, sáng tạo của sinh viên luật được vận dụng, phát huy tối đa và có khả năng sẽ tìm được những phương án, giải pháp tối ưu đối với những vấn đề mà luật chưa quy định.

Thứ năm, ứng dụng phương pháp tình huống giúp cho sinh viên có thể rèn luyện một số kỹ năng cơ bản để ứng dụng vào trong quá trình học tập như kỹ năng làm việc nhóm, thuyết trình, kỹ năng tranh biện, hùng biện, trình bày nhằm bảo vệ quan điểm cá nhân cũng như khả năng phản biện những ý kiến từ đám đông. Đây là những kỹ năng quan trọng, là nền tảng giúp cho sinh viên có thể thành công trong tương lai, nhất là đối với sinh viên luật. Học bằng tình huống giúp sinh viên dễ dàng nhận ra những ưu điểm và hạn chế của bản thân khi họ có môi trường thuận lợi để so sánh với các sinh viên khác trong quá trình giải quyết tình huống. Trong quá trình này, sinh viên sẽ được trải nghiệm các vấn đề thực tế, biết được khả năng làm việc của mình, tính đồng đội, khả năng xử lý mâu thuẫn cũng như điều phối các hoạt động để đạt hiệu quả cao. Từ đó, họ sẽ có cơ hội học hỏi kỹ năng làm việc từ những sinh viên khác để trau dồi vốn kỹ năng của bản thân. Hơn nữa, phương pháp tình huống cũng giúp sinh viên phát triển các kỹ năng phát biểu trước đám đông một cách mạch lạc, dễ hiểu; phân tích vấn đề một cách logic; hiểu biết thực tế sâu rộng, biết vận dụng linh hoạt lý thuyết để giải quyết các tình huống thực tế; đồng thời, có khả năng thương lượng và dễ dàng chấp nhận các ý kiến khác biệt, biết lắng nghe và tôn trọng ý kiến của người khác để làm phong phú hơn vốn kiến thức của bản thân. Đây cũng là những kỹ năng hết sức cần thiết đối với nhu cầu tuyển dụng của các doanh nghiệp hiện đại ngày nay.

Phương pháp tình huống đã mang lại những lợi ích tích cực cho hoạt động học tập của sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế nên đã được nhà trường tiếp tục nghiên cứu và ứng dụng rộng rãi hơn trong các học phần. Thông qua kết quả khảo sát,⁵ cho thấy sinh viên đánh giá khá cao hiệu quả của việc ứng dụng phương pháp tình huống để cải thiện các kỹ năng trong quá trình học tập. Cụ thể, có 116/203 sinh viên, chiếm tỷ lệ 57,1%, ủng hộ việc sử dụng phương pháp tình huống (case studying) vào trong học tập để cải thiện các kỹ năng, phát huy khả năng sáng tạo của sinh viên, rèn tư duy nhanh nhạy, sắc bén và khả năng phản biện tốt, góp phần nâng cao chất lượng của sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế trong giai đoạn hiện nay. Tuy nhiên, vẫn còn khá nhiều sinh viên tỏ thái độ không hứng thú đối với phương pháp này, theo đó có 87/203 sinh viên, chiếm tỷ lệ 42,9% sinh viên không ủng hộ sử dụng phương pháp tình huống vào học tập. Trong quá trình khảo sát đã ghi nhận một số bộ phận sinh viên có ý kiến cho rằng phương pháp tình huống khó hiểu, khó vận dụng, thiếu nguồn tài liệu phục vụ học tập, thiếu sự hướng dẫn từ phía giảng viên... Để ứng dụng phương pháp này, sinh viên cần phải chủ động chuẩn bị bài và tìm hiểu các tài liệu trước khi đến lớp. Hơn nữa, các tình huống đặt ra có thể không đảm bảo được tính thực tiễn phong phú để sinh

⁵ Kết quả khảo sát do nhóm nghiên cứu thực hiện vào tháng 6/2021 tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế.

viên hào hứng nghiên cứu, ứng dụng những kỹ năng mình rèn luyện được vào trong quá trình học tập. Hệ quả tất yếu dẫn đến sinh viên trở nên nhàm chán, lơ la với việc học, chỉ mang tâm lý học “đôi phở”, học cho “qua môn”, còn bản chất các vấn đề của môn học thì không hiểu, không đam mê và hứng thú; đặc biệt là không có giá trị trong thực tiễn cũng như vận dụng được vào trong cuộc sống của mỗi cá nhân. Theo đó, có thể kể đến một số khó khăn như sau:

Thứ nhất, khó khăn khi ứng dụng phương pháp tình huống vào trong các học phần

Theo kết quả khảo sát, cho thấy một số môn học tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế có sử dụng các kỹ năng của phương pháp tình huống vào một số môn học như: Luật Hình sự chiếm 67%, Luật Dân sự chiếm 63,5%, Luật Lao động chiếm 41,9%, Luật Môi trường chiếm 35%. Bên cạnh đó, các môn học như Luật Thương mại, Lý luận nhà nước và pháp luật, Kỹ năng thực hành nghề nghiệp chiếm tỷ lệ rất thấp, chỉ dưới 10%⁶. Như vậy, phương pháp tình huống trên thực tế sẽ áp dụng khác nhau đối với các học phần, không phải là khuôn mẫu để áp dụng cho tất cả và mỗi học phần cũng có những đặc trưng riêng biệt. Do đó, việc áp dụng cần thiết phải chia nhóm theo các đặc trưng nhất định, trên cơ sở đó, tác giả có thể phân loại và chỉ ra một số khó khăn, vướng mắc như sau:

Đối với các học phần thực định, ví dụ học phần Luật Dân sự, Luật Hôn nhân và gia đình, Luật Hình sự, Luật Môi trường, Luật Tố tụng Dân sự... Hầu hết những học phần này có nội dung kiến thức chiếm phần lớn dung lượng chương trình đào tạo của nhà trường. Nhưng khi áp dụng phương pháp tình huống một cách đúng nghĩa vào trong các môn học thì nó rất mất thời gian. Điều này được chứng minh khi ứng dụng phương pháp tình huống sẽ chỉ có giải quyết tình huống mà không có việc giảng bài. Trình tự học luôn luôn là giảng viên cho tình huống, sinh viên tự nghiên cứu, trao đổi, thảo luận với bạn và giảng viên rồi đưa ra kết luận cuối cùng. Trình tự này lặp đi lặp lại cho đến khi kết thúc buổi học tạo nên sự nhàm chán, rập khuôn và máy móc. Hơn thế nữa, các tình huống được cung cấp và triển khai ở lớp lại thường chỉ liên quan tới một khía cạnh nhỏ về mặt pháp lý. Đồng thời, các văn bản pháp luật thường xuyên thay đổi nên việc cập nhật tình huống mới, phù hợp với nội dung bài giảng, với quy định pháp luật cũng cần phải chú trọng.

Đối với nhóm học phần về thực hành, kỹ năng: Việc ứng dụng phương pháp tình huống đòi hỏi người giảng dạy phải có kỹ năng, kinh nghiệm thực tiễn nên khó áp dụng trên thực tế.

Ngoài ra, đối với nhóm học phần lý luận dường như không thể áp dụng được phương pháp tình huống, ví dụ môn Lý luận nhà nước và pháp luật, các môn học về tổ chức cơ quan nhà nước, lịch sử pháp lý. Những môn học này chỉ chứa đựng các kiến thức lý luận được tổng kết từ quá trình nghiên cứu mà không có tình huống. Chính vì vậy, việc sử dụng tình huống để dạy và học là không khả thi. Đặc biệt, phương pháp này cũng không thích hợp để truyền đạt tới sinh viên các kiến thức liên quan tới xu hướng phát triển của pháp luật.

⁶ Kết quả khảo sát do nhóm nghiên cứu thực hiện vào tháng 6/2021 tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Thứ hai, khó khăn về phía sinh viên

Phương pháp tình huống yêu cầu người học phải đề cao tính tích cực, chủ động của sinh viên đối với việc ứng dụng phương pháp vào trong học tập. Tuy nhiên, sinh viên đã quen với phương pháp học thụ động trước đây, không có kỹ năng tư duy độc lập tốt, không quen việc phân biệt quan điểm của giảng viên và các sinh viên khác thì khó có thể thích ứng với phương pháp tình huống và mức độ hiệu quả của phương pháp bị giảm xuống⁷. Vì vậy, số lượng sinh viên thích ứng được với phương pháp này còn hạn chế khi xem việc đến lớp như một nghĩa vụ và kiến thức thu lại không nhiều. Đây được xem là một trong những khó khăn của sinh viên luật khi ứng dụng các kỹ năng phương pháp tình huống vào trong học tập.

Số lượng sinh được học bằng phương pháp tình huống chưa có sự đồng đều. Thực tế, hiện nay sinh viên quá quen với các phương pháp học truyền thống “đọc - chép” nên khi chuyển sang phương pháp mới yêu cầu đặt ra là sinh viên phải thay đổi, thích ứng, chủ động trong mọi vấn đề, phân tích, lập luận, trình bày quan điểm cá nhân, bác bỏ các quan điểm người khác là điều rất khó khăn. Bên cạnh đó, cách thức làm việc nhóm cũng sẽ gây ra một số khó khăn. Khi công việc nhóm quá lớn sẽ không phát huy được yếu tố tư duy của tất cả thành viên trong nhóm, đặc biệt khi thuyết trình kết quả nghiên cứu của cả nhóm về tình huống trước lớp, thường sẽ do một sinh viên tích cực và được tin tưởng nhất trình bày, dẫn đến tình trạng không phát huy được yếu tố tập thể⁸.

Ứng dụng các kỹ năng phương pháp tình huống trong học tập dẫn tới khó khăn đối với những sinh viên còn “tự ti” về các kỹ năng của mình. Thông thường, những sinh viên giải quyết tốt tình huống là những sinh viên có kỹ năng và nền tảng lý thuyết tốt. Còn những sinh viên quá quen với phương pháp học tập truyền thống thì trở nên thụ động. Việc giải quyết các tình huống vô tình sẽ khiến một số sinh viên mang tâm lý trở ngại khi chưa có được sự tự tin về các kỹ năng giải quyết tình huống, lâu dần sẽ khiến cho các sinh viên này bị “sợ” mỗi khi giảng viên đưa ra tình huống. Nên việc ứng dụng các kỹ năng phương pháp tình huống sẽ mang lại một “thách thức” rất lớn đối với những sinh viên “tự ti” này.

Thứ ba, khó khăn về phía giảng viên

Phương pháp dạy học tình huống làm gia tăng khối lượng công việc của giảng viên. Để có những bài tập tình huống thực tế, giảng viên phải đầu tư thời gian và trí tuệ để tiếp cận các nguồn thông tin khác nhau và xây dựng tình huống sát với nội dung bài học. Việc này đòi hỏi người giảng viên phải có nhân cách, có tâm huyết với nghề, có động cơ và nhu cầu đúng đắn đối với mục tiêu đổi mới giáo dục, có ý thức gắn tri thức với thực tiễn đời sống. Để xây dựng

⁷ Vũ Thị Thúy (2010), *Ứng dụng phương pháp giảng dạy tình huống trong đào tạo ngành luật*, Tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam.

⁸ Phan Vĩnh Tuấn Anh (2020), *Giảng dạy học phần Luật Môi trường bằng phương pháp tình huống đáp ứng chuẩn đầu ra, qua thực tiễn tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế*, Tạp chí Pháp luật và Thực tiễn, số 42, tr.117.

được một tình huống là việc không đơn giản, đó là quá trình làm việc liên tục. Vì vậy, đòi hỏi giảng viên phải có nhiều kinh nghiệm chuyên môn, vốn văn hóa sâu rộng và am hiểu những vấn đề thực tế liên quan tới lĩnh vực môn học. Luôn đổi mới, cập nhật thông tin, kiến thức, kỹ năng mới nhằm xử lý thông tin và xây dựng tình huống. Đây thật sự là những thách thức lớn đối với giảng viên trong quá trình ứng dụng phương pháp này.

Thứ tư, khó khăn do điều kiện khách quan

Việc ứng dụng phương pháp tình huống thường sử dụng nhiều thời gian hơn so với các phương pháp khác, sử dụng các thiết bị hỗ trợ học tập nhiều hơn như một số tình huống sử dụng cách thức đóng vai cho sinh viên, sử dụng tranh ảnh, máy chiếu... Điều này dẫn đến tiết học sẽ bị hạn chế, sinh viên thu nạp kiến thức sẽ ít đi so với phương pháp học truyền thống. Đối với phương pháp tình huống trong học tập thì đòi hỏi mỗi lĩnh vực giảng viên đều phải đưa ra tình huống bài tập và dành thời gian để sinh viên nghiên cứu tình huống đó. Vì vậy, điều này cũng đặt ra hạn chế về mặt thời gian đối với tiết học.

Tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế, sinh viên đến từ nhiều địa phương trên cả nước, do đó họ có quan điểm, quan niệm sống khác nhau cũng như trình độ pháp lý của mỗi người là không giống nhau. Cho nên, khi ứng dụng phương pháp tình huống vào các môn học sẽ gặp nhiều khó khăn. Cùng với đó, mức đãi ngộ dành cho giảng viên dạy theo phương pháp tình huống tương đối thấp, chưa được quan tâm. Hiện nay, cách đón nhận của sinh viên đối với phương pháp học tình huống vẫn còn khá hời hợt. Trên đây là một số khó khăn, hạn chế khi ứng dụng các kỹ năng của phương pháp tình huống vào trong học tập của sinh viên luật. Qua đó, là cơ sở để đề xuất một số kiến nghị nhằm hoàn thiện và nâng cao hiệu quả ứng dụng các kỹ năng của phương pháp tình huống trong học tập của sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế.

4. Một số kiến nghị góp phần nâng cao hiệu quả ứng dụng phương pháp tình huống để rèn luyện các kỹ năng trong học tập của sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã ứng dụng phương pháp tình huống vào trong đào tạo, bắt kịp xu hướng hội nhập, lấy người học làm trung tâm. Tuy nhiên, để đảm bảo và nâng cao hiệu quả ứng dụng phương pháp tình huống vào trong học tập, thì trong tương lai cần phải thực hiện đồng bộ các vấn đề sau:

Một là, khi ứng dụng phương pháp tình huống mỗi sinh viên cần hình thành và rèn luyện các kỹ năng cần thiết để phục vụ cho học tập và công việc ở trong tương lai. Khi sinh viên giải quyết tình huống phải chủ động tổng hợp các kiến thức thành một liên kết, tìm tài liệu tham khảo, sử dụng các kỹ năng vốn có của bản thân để giải quyết các tình huống. Để làm được điều đó, sinh viên khi đang ngồi trên giảng đường phải tích cực trau dồi các kỹ năng cứng, kỹ năng mềm, kỹ năng bổ trợ để đáp ứng cho quá trình học tập, chuẩn đầu ra của nhà trường và phục vụ cho công việc sau này. Mặt khác, đối với những sinh viên “tự ti” về năng lực của bản thân thì ngay bây giờ hãy dần dần hình thành các kỹ năng cơ bản nhất, chẳng hạn

như: kỹ năng sử dụng thành thạo một số phần mềm tin học để ứng dụng vào trong quá trình làm bài tập nhóm; kỹ năng tra cứu văn bản pháp luật để tìm kiếm, chọn lọc các văn bản phù hợp khi giải quyết tình huống; kỹ năng xây dựng kế hoạch, đặt mục tiêu hoàn thành công việc... Hơn hết, sinh viên cần xác định cụ thể mục đích học tập của mình, tạo động lực cho việc thực hiện các hoạt động như đọc trước tình huống, phân tích, lập luận các vấn đề; tư duy, lý luận độc lập; đưa ra quan điểm của bản thân. Để thực hiện được mục đích học tập đặt ra, sinh viên nhất thiết phải loại bỏ những suy nghĩ, hành vi tiêu cực; trông chờ vào bạn bè mà thay vào đó là quan điểm, suy nghĩ của cá nhân. Quan điểm có thể đúng hoặc sai, nhưng khi sinh viên mạnh dạn nêu lên suy nghĩ của bản thân, trình bày trước đám đông là một lần bản thân rút ra được các bài học, kinh nghiệm.

Hai là, phương pháp này tốn nhiều rất nhiều thời gian, nên đòi hỏi sinh viên cần phải chủ động chuẩn bị bài, đọc trước tình huống, trau dồi và rèn luyện kiến thức cũng như kỹ năng thường xuyên. Dân gian ta có câu: “Học đi đôi với hành” nên không chỉ học kiến thức trên lớp mà lơ là với việc ứng dụng vào thực tiễn, nhất là đối với sinh viên luật, việc vận dụng các kiến thức đã học, các kỹ năng được rèn luyện ứng dụng vào cuộc sống là rất cần thiết. Để ứng dụng phương pháp tình huống vào trong học tập thì cần phải có sự nỗ lực của bản thân sinh viên, vì dù với phương pháp học tập nào thì sinh viên cũng là chủ thể quyết định đến hiệu quả chất lượng giáo dục.

Ba là, ngoài việc sinh viên chủ động sử dụng các kỹ năng thông qua phương pháp tình huống thì giảng viên với vai trò là người hướng dẫn cần hiểu rõ vai trò, tầm quan trọng của phương pháp tình huống. Dựa trên cơ sở khoanh vùng nội dung những kiến thức trọng tâm muốn truyền đạt đến sinh viên trong từng buổi học để có sự lựa chọn nội dung tình huống hợp lý nhằm đảm bảo được tính hiệu quả bước đầu của giảng dạy bằng phương pháp tình huống. Ngoài ra, giảng viên cần thực hiện tốt vai trò gợi mở các vấn đề, định hướng giải quyết vấn đề từ những tình huống đặt ra cho sinh viên, phải có sự thu hẹp về phạm vi và tác động trực tiếp vào vấn đề, tránh lan man, định hướng đúng vấn đề cần đề cập. Để giúp việc giảng dạy bằng tình huống hiệu quả hơn, giảng viên cần tự trau dồi kinh nghiệm khi thực hiện phương pháp này để giải quyết, kiểm soát tốt đa hoạt động giảng dạy, đảm bảo hiệu quả truyền đạt.

Bốn là, Trường Đại học Luật, Đại học Huế đang trong giai đoạn thử nghiệm ứng dụng phương pháp tình huống, dẫn đến quá trình tiếp cận với phương pháp của sinh viên chưa đồng đều. Chính vì vậy, Nhà trường cần phải mở rộng mô hình ứng dụng phương pháp tình huống vào trong các học phần. Xây dựng những bộ tình huống trong từng môn học gắn liền với thực tiễn, hỗ trợ tài liệu phục vụ hoạt động học tập và giảng dạy. Điều này hướng đến mục đích tạo cho sinh viên tính độc lập, tư duy sáng tạo, khả năng tự nghiên cứu tài liệu, quyết định vấn đề, cũng như sự hứng thú, hăng say trong học tập. Đồng thời, cũng cần trang bị cơ sở vật chất để phục vụ môn học, thường xuyên cho sinh viên tham gia các phiên tòa giả định, đi thực tế ở các cơ quan, cơ sở hành nghề luật. Hơn hết, sinh viên cần phải hội nhập, chủ động thích ứng

với phương pháp học tập mới, mạnh dạn trình bày quan điểm của bản thân, để không bị lùi lại ở phía sau.

5. Kết luận

Ứng dụng phương pháp tình huống vào học tập đã thể hiện tính tích cực, vượt trội của nó trong việc đưa sinh viên vào vị trí trung tâm của quá trình dạy học, tăng hứng thú học tập cũng như nâng cao tính thực tiễn của môn học, rút ngắn khoảng cách giữa đào tạo nhà trường và nhu cầu thực tiễn xã hội, thực tiễn nghề nghiệp. Tuy nhiên, cũng cần phải có quan điểm và cách nhìn toàn diện về ứng dụng của phương pháp này, bởi nó không phải là phương pháp duy nhất và càng không phải là phương pháp tối ưu trong học tập. Tiên quyết, sinh viên phải ý thức được những ưu điểm của phương pháp tình huống để ứng dụng một cách khoa học, hợp lý; mặt khác, cũng cần phải thấy được những nhược điểm khi ứng dụng vào học tập để điều chỉnh, thay đổi sao cho phù hợp với yêu cầu của bản thân và môi trường học tập đặt ra. Chỉ khi ấy, quá trình học tập mới có thể đạt đến mục tiêu và chất lượng thực sự. Trên cơ sở chỉ ra những mặt thuận lợi và khó khăn khi ứng dụng các kỹ năng phương pháp tình huống, nhóm tác giả mạnh dạn đề xuất những giải pháp cơ bản nhằm phục vụ công tác học tập và rèn luyện kỹ năng của sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế. Hướng đến mục tiêu phát triển toàn diện của sinh viên nói riêng và chất lượng đào tạo của Nhà trường nói chung.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quyết định số 206/QĐ-ĐHL-ĐT ban hành ngày 29/5/2017 về việc điều chỉnh và ban hành chuẩn đầu ra đào tạo trình độ Đại học ngành Luật.
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Case_study#Case_selection, ngày truy cập: 26/11/2021.
3. Phan Vĩnh Tuấn Anh (2020), *Giảng dạy học phần Luật Môi trường bằng phương pháp tình huống đáp ứng chuẩn đầu ra, qua thực tiễn tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế*, Tạp chí Pháp luật và Thực tiễn, số 42.
4. TS. Tô Văn Hòa (2010), *Tình huống pháp luật và phương pháp sử dụng tình huống trong giảng dạy luật học*, Đề tài khoa học cấp trường (Trường Đại học Luật Hà Nội) về “Xây dựng và sử dụng tình huống pháp luật trong giảng dạy luật học”, Chủ nhiệm: TS. Nguyễn Văn Tuyền.
5. Nguyễn Hữu Lam (2003), *Giảng dạy theo phương pháp tình huống*, Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright tại FETP.
6. Vũ Thị Thúy (2010), *Ứng dụng phương pháp giảng dạy tình huống trong đào tạo ngành Luật*, Tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam.